

**ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ
«УКРАЇНА»**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з освітньої діяльності
Оксана КОЛЯДА
 2023 року

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

**УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО
РОЗВИТКУ**

освітнього рівня бакалавр (перший рівень вищої освіти)
освітньо-професійного ступеня фахової передвищої освіти

для всіх спеціальностей

Обсяг кредитів – 4
Форма підсумкового контролю – залік

Київ – 2023

Робоча навчальна програма дисципліни «УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО РОЗВИТКУ» для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і фахової передвищої освіти. К. : Університет «Україна», 2023 року. 30 с.

Розробники програми:

Басенко Руслан Олександрович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри правознавства Полтавського інституту економіки і права;

Старєва Анна Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент, директор Миколаївського інституту розвитку людини;

Колиб'юк Світлана Петрівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри права та гуманітарних дисциплін Івано-Франківської філії;

Пасічник Наталія Сергіївна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту економіки та управління;

Кадлубович Тетяна Іванівна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин і політичного консалтингу Інституту права та суспільних відносин.

Робоча програма затверджена на

Протокол від « ____ » _____ 2023 року № ____

ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний рік	2023/2024	2024/2025	20___/20___	20___/20___
Дата засідання кафедри / циклової комісії				
№ протоколу				
Підпис завідувача кафедри / голови циклової комісії				

Матеріали до курсу розміщені на сайті Інтернет-підтримки освітнього процесу <https://vo.uu.edu.ua/> за адресою: _____.

(вказати адресу)

Робочу програму перевірено

_____ 20__ р.

ЗМІСТ

1	ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
2	МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
3	ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	7
4	СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	15
5	ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ.....	17
6	ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	18
7	САМОСТІЙНА РОБОТА	18
8	ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ	20
9	МЕТОДИ НАВЧАННЯ.....	22
10	РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	26

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань всі	обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): всі	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		1,2	1,2
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5	Мова викладання, навчання та оцінювання: <u>українська</u> (назва)	Лекції	
		30 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	2 год.
	Самостійна робота		
	76 год.	112 год.	
	Вид контролю: поточний контроль: <i>опитування на практичних заняттях</i>		
	модульний контроль: - контрольне завдання за результатами вивчення навчального матеріалу, об'єднаного в модуль (тестування)		
Освітній рівень: <i>бакалавр</i>		підсумковий контроль: - залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Основною **метою** вивчення курсу «УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО РОЗВИТКУ» є формування патріотизму та глибоких морально-етичних переконань, усвідомлення молоддю власної причетності до тисячолітньої історії українського народу; сприяння усвідомленню здобувачами місця та ролі України у розвитку світової цивілізації, належності України до європейського історико-культурного простору та важливості її інтеграції до Європи.

Основними **завданнями** курсу «УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО РОЗВИТКУ» є:

- розширення й поглиблення у здобувачів освіти знань про сучасне становище України, її місце в системі міжнародних відносин;
- закладення основ розуміння сучасності та прогнозування майбутнього держави з позиції геополітичних інтересів;
- формування загальної картини світу та місця в ній феномену «українського»;
- розуміння можливостей майбутньої професії в реалізації завдань сталого розвитку України;
- утвердження патріотизму з урахуванням іноземного оточення та інтересів інших держав, союзів;
- розвиток критичного мислення, визначення власної оцінки суспільних явищ і подій;
- вироблення умінь застосовувати набуті знання у професійній діяльності для самостійної орієнтації в суспільно-політичному житті.

В результаті вивчення дисципліни «УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО РОЗВИТКУ» здобувачі освіти повинні:

знати:

- складові геополітики, її методи і функції;
- сучасні світові та регіональні цивілізації, їх вплив на долю України;
- найважливіші питання міждержавних відносин та їх значення для України;
- головні парадигми, що визначають українську геостратегію;
- сучасну геополітичну доктрину України;

вміти:

- аналізувати місце і роль України в контексті світового розвитку;
- характеризувати найвпливовіші міжнародні організації, їх вплив на світові процеси та інтереси України;
- визначати позиції України в міжнародній політиці та міжнародних організаціях;
- ідентифікувати Україну в сучасному геополітичному просторі;
- екстраполювати окремі історичні події на сучасний історико-політичний процес;
- прогнозувати можливі шляхи сталого розвитку України;

- визначати конкретні завдання сучасного життя України в соціально-економічному, політичному, культурному житті;
- будувати безконфліктне середовище;
- використовувати отримані знання у майбутній професійній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Однією з найважливіших світоглядних дисциплін є курс «Україна в контексті світового розвитку», який вбирає в себе знання про найважливіші сучасні аспекти розвитку України у світовому процесі. Програма дисципліни спрямована на підготовку майбутніх фахівців, які зможуть критично мислити; оперувати сучасними документами, що формують статус України як держави в світі; самостійно керуватися змінами політичних курсів, дотримуючись при цьому об'єктивно важливого для України курсу на підтримку незалежності, державності та сталого розвитку країни. Це мають бути фахівці-патріоти, які розумітимуть важливість власної професійної діяльності в долі своєї країни, відчуватимуть відповідальність за результати своєї праці, вбачатимуть місце й перспективи держави в контексті світової цивілізації. Навчальна програма розроблена на основі наукових досягнень вітчизняних та зарубіжних істориків, політологів, культурологів, філософів тощо. Особливістю є те, що курс «Україна в контексті світового розвитку» розглядається як світоглядний та забезпечує фундамент майбутньої професійної підготовки.

Змістовий модуль 1.

Україна в контексті розвитку сучасної світової цивілізації

Тема 1. Цивілізаційний вимір розвитку української ідентичності та державності

Цивілізаційний підхід до вивчення українського минулого. Культура і цивілізація: зміст та співвідношення понять. Українське державотворення: поняття та історико-цивілізаційні особливості.

Періодизація цивілізаційного розвитку України. Поняття лінійної та циклічної історії. Поняття та класифікація історичних джерел. Робота з історичними джерелами та потреба «розговорити» історичне джерело.

Виміри цивілізаційного розвитку: політика, суспільство, економіка, духовність, цінності, культура, повсякдення.

Цивілізаційний вимір національної ідентичності. Феномен української ідентичності. Чинники та механізми формування української ідентичності. Війни ідентичностей у глобалізованому світі. Українська цивілізаційна ідентичність на тлі російської агресії.

Тема 2. Україна в контексті сталого розвитку

Кількісні параметри сучасного світового розвитку. Головні аспекти соціального розвитку XXI століття. Глобалізація як процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації.

Глобальні проблеми сучасного світу: енергоресурсів, енергозабезпечення, енергобезпеки; земельних ресурсів, забезпечення продуктами харчування, голоду; забезпечення населення планети високоякісною питною водою, іншими природними ресурсами; недопущення війн, боротьби із міжнародним тероризмом, злочинністю; демографічні проблеми; подолання бідності; екологічні проблеми; боротьби із релігійним екстремізмом, войовничим радикалізмом; боротьби із релігійним екстремізмом, войовничим радикалізмом; глобалізаційні проблеми. Шляхи їх вирішення.

«Межі зростання» людського суспільства та його розвиток. Сталий розвиток, здатність задовольняти потреби сучасності, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої потреби.

Сімнадцять цілей сталого розвитку суспільства.

Зобов'язання України в контексті сталого розвитку. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020». Мета реалізації Стратегії та вектори руху. Дорожня карта та першочергові пріоритети реалізації Стратегії.

Тема 3. Становлення і проблеми реформування політичної системи України

Перші кроки реформування політичної системи в Україні в 90-ті рр. Цінності стратегії політичних реформ в Україні: свобода, раціональність, саморегуляція, індивідуалізм, розкріпачення ринкових сил, обмеження державного впливу на громадянське суспільство. Проголошення незалежності й набуття атрибутів державності. Україна – суверенна, незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Носій суверенітету і єдине джерело влади – народ. Етап розвитку демократичних процесів, політичного та економічного облаштування, демократичний тип політичної системи суспільства. Декларація про державний суверенітет України, Закон «Про економічну самостійність Української РСР», зміни до Конституції в частині санкціонування політичного плюралізму. Нові органи державної влади та управління. Новий закон про особливості регіонального управління. Формування опозиції.

Інститут президенства в Україні. Політика українських президентів. Необхідність орієнтації політичної реформи на стійкий ріст та інтереси більшості.

Роль кожного громадянина в утвердженні політичних свобод в Україні.

Тема 4. Стратегія регіонального розвитку: від історії до сучасності

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки».

Сучасні тенденції регіонального розвитку.

Пріоритети та цілі державної регіональної політики. Створення

оптимальних умов для розкриття регіонами власного потенціалу та ефективного використання конкурентних переваг регіональної економіки. Територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток. Ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку. Основні принципи реалізації державної регіональної політики.

Система організації процесу стратегічного планування регіонального розвитку.

Тема 5. Соціальні досягнення України у контексті індексу людського розвитку

Доба незалежності: соціальний поступ України. Перехід до ринкової економічної системи, докорінна зміна принципів соціальної політики. Олігархат, середній клас, збідніла категорія населення. Маргіналізація українського суспільства. Споживчі ціни. Девальвації гривні. Безробіття. Причини зростання безробіття та масової міграції українців за кордон. Номінальна середньомісячна заробітна плата. Незареєстрована зайнятість.

Сучасна соціальна політика: головні індикатори розвитку. Чинники впливу на позитивну динаміку оплати праці працівників в Україні.

Завдання розвитку України в соціальній сфері. Індекс людського розвитку України. Індекс соціального розвитку людства. Глобальні тенденції соціального розвитку, їх вплив на Україну.

Людські втрати України від агресії росії. Громадянська роль і місце кожного у відбудові країни.

Змістовий модуль 2.

Україна в системі сучасних геополітичних координат

Тема 6. Україна в контексті геополітики

Поняття геополітики, її методи і функції (пізнавальна, прогностична, управлінська, ідеологічна). Формування та еволюція класичних геополітичних ідей ХХ століття. Характеристики геополітичного становища держави. «Життєві інтереси», геоекономіка, геостратегія. Складові геополітики (геоекономіка, геоекологія, геокультура). Світові цивілізації. Чотири типи транскордонних регіонів.

Історія місця суверенної України в контексті геополітики. Місце та роль України в сучасному геополітичному просторі. Три парадигми впливу на українську геостратегію. Основні характеристики «геополітичної привабливості» України. Україна – держава регіонального рівня сили.

Геополітичні зміни, сформовані під впливом російської агресії в Україні. Окупаційні практики та злочини проти людяності кремлівської диктатури як загроза засадам сучасної європейської цивілізації. Геополітична підтримка України в умовах повномасштабної російської агресії.

Основні вектори сучасної української геополітики.

Тема 7. Україна в системі міжнародних відносин: безпекові чинники розвитку

Розвиток міжнародних відносин і світового політичного процесу. Міжнародні відносини як система міждержавних взаємодій, суб'єктами яких є держави і міждержавні та неурядові організації, приватні особи.

Наука про міжнародні відносини – комплексна та міждисциплінарна. Військово-політичні, економічні, екологічні, гуманітарні та інші проблеми світового співтовариства, що входять у сферу міжнародних відносин.

Перші міждержавні організації для вирішення важливих для держав питань.

Війни як вивіреним шлях досягнення державами своїх інтересів і цілей. Місце і роль дипломатії у міжнародних відносинах. Філософи, історики, політики про природність, закономірність і невідворотність війн.

Глобальні чинники змін у системі міжнародних відносин сучасності. Глобальні зміни середини ХХ ст.: деідеологізація міжнародних відносин; розосередження влади у світовій політиці; перехід від конфронтації до партнерства і співробітництва; демократизм і гуманізм світової політики; розширення міжнародних відносин; прискорення темпів економічного і технічного прогресу не тільки в розвинутих країнах, а й країнах, що розвиваються; посилення взаємозв'язків і взаємозалежності континентів і країн; перетворення світу на цілісну систему. Світ як взаємозалежна цілісність.

Сучасні принципи міжнародної політики. Суб'єкти політичного життя світового політичного процесу. Сучасні міжнародні організації. Міжнародні урядові й неурядові організації. Проблеми та перспективи реформування ООН: позиція України.

Основні фактори, що визначають позицію України в системі сучасних міжнародних відносин та міжнародний статус України. Стратегічна мета України – інтеграція до європейських та євроатлантичних структур.

Тема 8. Україна і Європейський Союз: інтеграційний шлях розвитку

Європейський Союз на початку ХХІ століття. Євроінтеграційний курс України (1991-2000 рр.). Позитиви інтеграції України в ЄС для України та Євросоюзу.

Цілі та завдання інтеграції України в ЄС та етапи їх реалізації. Створення зони вільної торгівлі. Угода про партнерство і співробітництво: цілі, завдання. Становлення відносин між Україною та Європейським Союзом. Початковий етап – створення інституційних засад співробітництва. Етап інтенсифікації відносин і формулювання стратегії інтеграції.

Пріоритети співробітництва України з Євросоюзом на початку ХХІ століття. Забезпечення розвитку демократичних інституцій, верховенства права і ринкового господарства – основа реалізації європейського вибору України.

Інтеграція України в європейський економічний і соціальний простір. Ринок товарів, послуг, капіталу, робочої сили. Розвиток відносин із ЄС у сфері зовнішньої політики, безпеки, військового та військово-технічного

співробітництва. регулярний політичний діалог між Україною та ЄС. Прикордонний та візовий режим. Співробітництво у боротьбі з організованою злочинністю, тероризмом, нелегальною міграцією, незаконною торгівлею зброєю тощо.

Національні механізми забезпечення європейського інтеграційного вектору розвитку України. Організаційне забезпечення процесу інтеграції в європейські економічні і політичні структури.

Законодавче забезпечення курсу на євроінтеграцію. Фінансове забезпечення адаптації України до європейських економічних, соціальних і правових стандартів. Інформаційне забезпечення процесу інтеграції в європейські структури та формування загальнонаціональної підтримки цього процесу. Невідкладні заходи у сфері євроінтеграції.

Тема 9. Українська економіка на тлі світового розвитку

Характерні риси розвитку глобальної економіки та глобалізації на сучасному її етапі. Драйвери високих темпів економічного зростання у світі.

Історія розвитку економіки України доби незалежності. Політика короткострокових цілей. Сильні сторони України для розвитку економічного сектору. Причини неефективності національної економічної політики. Головна причина спаду української економіки – «Боргозалежна економічна модель».

Перехід України від радянської командно-адміністративної системи – модель олігархічного капіталізму. Ризики на шляху до збалансованого розвитку України (інтегральні та критичні операційні). Людський капітал – головне багатство і ключовий потенціал економічного розвитку України.

Втрати національної економіки від російської агресії.

Тема 10. Технологічний розвиток України

Роль науки як головного економіко-відтворювального фактору, що забезпечує розвиток економіки за рахунок вдосконалення існуючих технологій, техніки та використання принципово нових наукових досягнень.

Стратегія технологічного розвитку України. Концентрація наукового потенціалу на вирішення найбільш актуальних науково-технічних проблем. Концентрація ресурсів на проведенні фундаментальних і прикладних досліджень за напрямками, з яких Україна має значний науковий, технологічний та виробничий потенціал. Запровадження програмно-цільового підходу до фінансування усіх секторів наукової сфери. Упровадження ринкових механізмів підтримки нових технологій. Розширення участі малого й середнього бізнесу в науково-технологічному розвитку. Приведення системи правового захисту інтелектуальної власності у відповідність із міжнародними нормами та введення інтелектуальної власності у господарський обіг. Розвиток і впровадження сучасних інформаційних технологій.

Досвід у галузі міжнародних та регіональних зв'язків в аспекті розвитку прогресивних технологій в Україні.

Тема 11. Інформаційна безпека України

Інформація: термін, основні визначення, трансформація. Поняття інформаційної безпеки держави та її складові. Основні ознаки класифікації загроз безпеці. Класифікація загроз безпеці інформації. Основи Законодавства України в сфері захисту інформації.

Завдання інформаційної безпеки. Модель системи захисту інформації. Система захисту державної таємниці. Напрями інформаційної безпеки.

Інформаційні війни та інформаційні операції. Інформаційна війна: визначення та сфера діяльності. Складові частини інформаційної війни. Цілі інформаційної війни. Наслідки інформаційної війни. Сутність, види та методи спеціальних інформаційних операцій. Вдалі і невдалі інформаційні операції в історії та сучасності. Інформаційні війни в Україні: історія, сучасність, перспективи.

Інформаційна політика країн світу, ЄС. Суть інформаційної політики ЄС як важливого інтегруючого фактору для політичної Європи. Особливості характеру формування нового світового устрою, що диктується взаємодією двох об'єктивних процесів розвитку – глобалізації та регіоналізації. Інформаційна політика Організації Об'єднаних Націй. Інформаційна політика Європейського Союзу щодо побудови інформаційного суспільства.

Загальні аспекти зарубіжного досвіду регулювання інформаційної сфери.

Тема 12. Україна і європейські політико-правові цінності

Демократизація суспільних процесів в Україні. Права людини. Громадянська активність молоді. Базові цінності демократичного суспільства: державність, добробут населення, національна безпека, відданість загальнолюдським цінностям, ідеалам свободи, відповідальність перед собою, своєю сім'єю та суспільством, послідовне утвердження демократичних засад розвитку суспільства, побудови правової держави, становлення громадянського суспільства.

Демократизація. Демократія. Громадянські права. Громадянське суспільство. Громадськість.

Громадські об'єднання. Громадянська культура.

Інститут громадянського суспільства (ІГС). Інформаційно-просвітницька кампанія. Інформаційно-ресурсний центр. Консультації із громадськістю. Межі демократії. Організації громадянського суспільства. Публічність. Сприяння розвитку ІГС з боку місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Участь громадськості. Форми заохочення ініціатив громадян. Функції громадянського суспільства.

Волонтерство як форма соціальної активності та прояв громадянської свідомості.

Тема 13. Україна і європейська освітня інтеграція

Інтеграція в європейські простори вищої освіти.

Реформа освіти та науки як засіб подолання кризи. Падіння якості та

симуляція освітньої і наукової діяльності. Відсутність затребуваності освіти та науки на рівні держави. Недофінансування діяльності освітніх та наукових установ. Недооцінка соціального капіталу та відсутність умов його росту. Застарілість кадрового потенціалу. Потреба в реформуванні усіх напрямків та щаблів освіти.

Основні цілі реформування: децентралізація управління; очищення та оновлення керівництва; залучення громадськості до підготовки рішень та моніторингу стану системи; підвищення якості освіти і її наближення до потреб суспільства та осіб, які навчаються; створення умов для існування різних типів освітніх закладів, що забезпечують якісну освіту.

Напрямки освітньої реформи: запровадження незалежної професійної сертифікації, реформування системи атестації та підвищення кваліфікації педагогічних працівників, реформування системи управління та фінансово-економічного механізму функціонування системи освіти в Україні, запровадження зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на кожному освітньому рівні, розвиток альтернативних освітніх проєктів, розширення використання сучасних технологій в управлінні освітою, організації освітнього процесу і контролі результатів навчання та впровадження автоматизованих інформаційних систем, пілотні проєкти для відпрацювання нових механізмів управління та організації освітньої діяльності.

Напрямки реформи в науковій сфері: нові механізми управління науковою сферою, створення єдиного Національного дослідницького простору, відкритого для світу.

Ціль реформи: людиноцентризм. Соціальне визнання педагога, викладача, ученого. Викорінення недоброчесності, корупції, плагиату. Унормування розподілу повноважень та відповідальності між освітніми/науковими закладами та органами управління, в тому числі у фінансових питаннях. Реформування механізму фінансування освіти та науки. Запровадження механізмів гарантування якості освіти/виконання досліджень. Внесок українців у світову освіту і науку

Змістовий модуль 3.

Соціокультурні та ментально-релігійні виміри розвитку України у сучасному світі

Тема 14. Ментально-етнічний вимір українського націєтворення у світовій цивілізаційній динаміці

Поняття про етнічний вимір українського національного поступу. Етнос та його ознаки. Поняття про історичні типи (плем'я, народність, нація). Етногенез та його особливості. Поняття етнічності та її ознаки. Ментальність та менталітет української нації.

Українське націєтворення у світовому та європейському цивілізаційному контексті. Чинники, етапи та особливості українського націєтворення. Концепція українського націєтворення Я. Грицака.

Культурно-історична та ментальна травми: поняття, концепції, український вимір. Боротьба за українську ідентичність та національну свідомість і самосвідомість.

Сучасний етап українського націєтворення та консолідації української нації. Академік П. Таланчук про боротьбу за єдність, соборність та суверенність української нації.

Тема 15. Сучасний культурний розвиток України: виклики часу та державна стратегія

Розвиток світової культури в контексті глобалістики. Основні риси культурної ситуації у світі.

Трансформаційні процеси у сфері культури доби незалежності. Сучасний стан культурної політики в Україні на тлі світового культурного прогресу. Проблема культурної політики України в контексті європейських країн. Аспекти розвитку культурної політики України. Реформування української освіти в умовах світових викликів.

Проблеми та перспективи культурної політики України. Культурна політика в Україні: напрямки, принципи, шляхи реалізації. Пріоритети культурної політики держави. Внесок українців у світову культуру

Тема 16. Мовна політика України в загальноцивілізаційному та національному вимірах

Мовна політика як комплекс цілей та принципів, що визначають регулювання мовних практик у різних сферах життя держави й суспільства, а також сукупність правових, адміністративних та господарчих механізмів, через які здійснюється згадане регулювання.

Сучасна мовна ситуація в Україні. Конституція України про статус мови в Україні. Ратифікація та імплементація Європейської Хартії. Механізм здійснення державної мовної політики. Цілі і пріоритетні напрямки державної мовної політики в Україні.

Визначення статусу української мови як єдиної державної та як стабілізаційного чинника зміцнення єдності суспільства, ідентифікації громадян в єдиний український народ.

Мова у професійному вимірі: комунікативно-культурний аспект. Професійна мова в полікультурному суспільстві. Мовна особистість, її мовна картина світу та відображення в мові, мовленні, свідомості. Професійна комунікативна компетенція особистості та процес її формування. Проблеми формування іншомовної комунікативної компетенції студентів. Інноваційні методи й технології комунікації в освіті й науці під час вивчення мови. Філософія мови в професійній освіті.

Тема 17. Духовно-релігійний вимір цивілізаційного розвитку України у контексті європейських релігійних трансформацій

Поняття про духовно-релігійний вимір цивілізаційного поступу України.

Релігія та її світоглядне значення. Релігійна карта України.

Історичні виміри української релігійності. Християнізація Київської Русі та її державотворче й історичне значення. Берестейська унія та її культурні наслідки. Релігійні впливи на українські землі епохи раннього Нового часу: протестантська Реформація та католицька Реформація (Контрреформація). Молодіжна політика ордену єзуїтів на українських землях та її цивілізаційне значення. Релігійне життя України 1920-1930-х років: греко-католицька та православна конфесії. Діяльність Андрея Шептицького. Поняття про автокефальну православну церкву. Діяльність Василя Липківського.

Проблематика помісності українського православ'я. Київська митрополія доби Київської Русі. Історичні виміри боротьби за помісність українського православ'я. Сучасний вимір життя православних віруючих в Україні. Константинопольський патріархат. Створення та діяльність ПЦУ. Цивілізаційна динаміка українського православ'я. Томос про автокефалію Православної церкви України.

Тема 18. Молодь – головна рушійна сила розвитку суспільства

Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні». Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні».

Основні складові процесу соціального становлення та розвитку молоді в Україні. Основні напрями державної політики у сфері соціального становлення та розвитку молоді в Україні.

Ціннісні орієнтації сучасної української молоді. Проблеми зайнятості молоді на сучасному ринку праці. Молодь – головна рушійна сила позитивних змін у суспільстві. Перспективи працевлаштування молоді в сучасних умовах.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	с	с.р.		л	с	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1.								
Україна в контексті розвитку сучасної світової цивілізації								
Тема 1. Цивілізаційний вимір розвитку української ідентичності та державності	8	2	2	4	4	2		2
Тема 2. Україна в контексті сталого розвитку	6	2		4	6		2	4
Тема 3. Становлення і проблеми реформування політичної системи	6	2		4	8			8

України								
Тема 4. Стратегія регіонального розвитку: від історії до сучасності	6		2	4	7			7
Тема 5. Соціальні досягнення України у контексті індексу людського розвитку	6	2		4	7			7
Разом за змістовим модулем 1	32	8	4	20	32	2	2	28
Змістовий модуль 2.								
Україна в системі сучасних геополітичних координат								
Тема 6. Україна в контексті геополітики	6	2		4	6			6
Тема 7. Україна в системі міжнародних відносин: безпекові чинники розвитку	8	2	2	4	6			6
Тема 8. Україна і Європейський Союз: інтеграційний шлях розвитку	6	2		4	8	2		6
Тема 9. Українська економіка на тлі світового розвитку	6	2		4	6			6
Тема 10. Технологічний розвиток України	6		2	4	6			6
Тема 11. Інформаційна безпека України	6	2		4	6			6
Тема 12. Україна і європейські політико-правові цінності	6	2		4	6			6
Тема 13. Україна і європейська освітня інтеграція	6		2	4	6			6
Разом за змістовим модулем 2	50	12	6	32	50	2		48
Змістовий модуль 3.								
Соціокультурні та ментально-релігійні виміри розвитку України у сучасному світі								
Тема 14. Ментально-етнічний вимір українського націєтворення у світовій цивілізаційній динаміці	8	2		6	8	2		6
Тема 15. Сучасний культурний розвиток України: виклики часу та державна стратегія	8	2	2	4	8			8
Тема 16. Мовна політика України в загальноцивілізаційному та національному вимірах	7	2		5	8			8
Тема 17. Духовно-релігійний вимір цивілізаційного розвитку України у контексті європейських релігійних трансформацій	9	2	2	5	8			8
Тема 18. Молодь – головна рушійна	6	2		4	6			6

сила розвитку суспільства								
Разом за змістовим модулем 3	38	10	4	24	38	2		36
Всього годин	120	30	14	76	120	6	2	112

Примітка. Теми лекційних та практичних занять можуть варіюватися у відповідності до фахових вподобань викладача.

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Україна в контексті розвитку сучасної світової цивілізації		
1	Тема 1. Цивілізаційний вимір розвитку української ідентичності та державності	2
2	Тема 2. Україна в контексті сталого розвитку	2
3	Тема 3. Становлення і проблеми реформування політичної системи України	2
4	Тема 5. Соціальні досягнення України у контексті індексу людського розвитку	2
Змістовий модуль 2. Україна в системі сучасних геополітичних координат		
1	Тема 6. Україна в контексті геополітики	2
2	Тема 7. Україна в системі міжнародних відносин: безпекові чинники розвитку	2
3	Тема 8. Україна і Європейський Союз: інтеграційний шлях розвитку	2
4	Тема 9. Українська економіка на тлі світового розвитку	2
5	Тема 11. Інформаційна безпека України	2
6	Тема 12. Україна і європейські політико-правові цінності	2
Змістовий модуль 3. Соціокультурні та ментально-релігійні виміри розвитку України у сучасному світі		
1	Тема 14. Ментально-етнічний вимір українського націєтворення у світовій цивілізаційній динаміці	2
2	Тема 15. Сучасний культурний розвиток України: виклики часу та державна стратегія	2
3	Тема 16. Мовна політика України в загальноцивілізаційному та національному вимірах	2
4	Тема 17. Духовно-релігійний вимір цивілізаційного розвитку України у контексті європейських релігійних трансформацій	2

5	Тема 18. Молодь – головна рушійна сила розвитку суспільства	2
Всього годин		30

6. Теми семінарських занять

У ході підготовки до семінарського заняття здобувачу освіти потрібно обов'язково ознайомитися зі вказаною літературою. З метою більш поглибленого вивчення курсу рекомендується ознайомитися з останніми науковими публікаціями з певної тематики.

Семінарські заняття передбачають послідовність підготовки до них і певний порядок проведення. За теоретичними питаннями здобувачі освіти готують доповіді та повідомлення. Виступи слід ілюструвати посиланнями на джерельну базу. У подальшому вони обговорюються групою.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Україна в контексті розвитку сучасної світової цивілізації		
1	Тема 1. Цивілізаційний вимір розвитку української ідентичності та державності	2
2	Тема 4. Стратегія регіонального розвитку: від історії до сучасності	2
Змістовий модуль 2. Україна в системі сучасних геополітичних координат		
1	Тема 7. Україна в системі міжнародних відносин: безпекові чинники розвитку	2
2	Тема 10. Технологічний розвиток України	2
3	Тема 13. Україна і європейська освітня інтеграція	2
Змістовий модуль 3. Соціокультурні та ментально-релігійні виміри розвитку України у сучасному світі		
1	Тема 15. Сучасний культурний розвиток України: виклики часу та державна стратегія	2
2	Тема 17. Духовно-релігійний вимір цивілізаційного розвитку України у контексті європейських релігійних трансформацій	2
Всього годин		14

7. Самостійна робота

Самостійна робота здобувачів освіти – це сукупність різноманітних навчальних прийомів і дій, за допомогою яких вони самостійно закріплюють і

поглиблюють раніше набуті теоретичні знання, практичні навички й уміння, а також оволодівають новими. Вона має надзвичайно важливе значення для формування й удосконалення знань, мислення й переконань. Тому цей метод є внутрішньою основою будь-якого іншого методу навчання і необхідною передумовою дидактичного зв'язку різних методів навчання між собою. Сучасні освітні процеси і науково-технічний прогрес роблять метод самостійної роботи одним із основних.

При цьому самостійна робота є одним із головних елементів освітнього процесу заочною формою.

Більшу частину матеріалу робочої програми дисципліни здобувач освіти заочної форми навчання вивчає самостійно в міжсесійний період. Також у міжсесійний період здобувачам освіти надається можливість отримувати консультації НПП за графіком, що встановлюється кафедрою.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Україна в контексті розвитку сучасної світової цивілізації		
1	Тема 1. Цивілізаційний вимір розвитку української ідентичності та державності	4
2	Тема 2. Україна в контексті сталого розвитку	4
3	Тема 3. Становлення і проблеми реформування політичної системи України	4
4	Тема 4. Стратегія регіонального розвитку: від історії до сучасності	4
5	Тема 5. Соціальні досягнення України у контексті індексу людського розвитку	4
Змістовий модуль 2. Україна в системі сучасних геополітичних координат		
1	Тема 6. Україна в контексті геополітики	4
2	Тема 7. Україна в системі міжнародних відносин: безпекові чинники розвитку	4
3	Тема 8. Україна і Європейський Союз: інтеграційний шлях розвитку	4
4	Тема 9. Українська економіка на тлі світового розвитку	4
5	Тема 10. Технологічний розвиток України	4
6	Тема 11. Інформаційна безпека України	4
7	Тема 12. Україна і європейські політико-правові цінності	4
8	Тема 13. Україна і європейська освітня інтеграція	4
Змістовий модуль 3. Соціокультурні та ментально-релігійні виміри розвитку України у сучасному світі		
1	Тема 14. Ментально-етнічний вимір українського	6

	націєтворення у світовій цивілізаційній динаміці	
2	Тема 15. Сучасний культурний розвиток України: виклики часу та державна стратегія	4
3	Тема 16. Мовна політика України в загальноцивілізаційному та національному вимірах	5
4	Тема 17. Духовно-релігійний вимір цивілізаційного розвитку України у контексті європейських релігійних трансформацій	5
5	Тема 18. Молодь – головна рушійна сила розвитку суспільства	4
Всього годин		76

8. Індивідуальні завдання

Вимоги до оформлення:

Індивідуальні завдання становлять основу самостійної роботи здобувачів освіти, передбачені до кожної теми й можуть бути підготовлені у вигляді реферату. Обсяг реферату визначається специфікою досліджуваного питання і змістом матеріалів (документів), їх науковою цінністю та практичним значенням. Оптимальний обсяг реферату складає 8-10 сторінок. Реферат має відповідати вимогам до оформлення рукопису кваліфікаційної роботи: вступ і висновки в сумі не повинні перевищувати 20% від її загального обсягу; текст друкується через 1,5 інтервали на одній сторінці стандартного аркуша з такими полями: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм; всі сторінки нумеруються: загальна нумерація починається з титульного листа, порядковий номер на ньому не ставиться.

На титульному листі реферату вказуються: офіційна назва закладу освіти; прізвище та ініціали автора реферату; повна назва теми; прізвище та ініціали керівника; місто, де знаходиться заклад освіти та рік написання реферату. Після титульного листа подається зміст реферату з точною назвою кожного розділу (параграфу) і вказуванням його сторінок.

Список використаних джерел складається з дотриманням загальновизнаних вимог до робіт, що готуються до друку. До списку використаних джерел мають бути включені лише безпосередньо використані в рефераті праці в алфавітному порядку авторів. Монографії і збірники, що не мають на титульному аркуші прізвища автора, включаються до загального списку за алфавітним розміщенням заголовку.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Місце та роль України в сучасному геополітичному просторі.
2. Парадигми впливу на українську геостратегію.
3. Основні характеристики «геополітичної привабливості» України.
4. Україна – держава регіонального рівня сили.
5. Інтеграція до європейських та євроатлантичних структур як стратегічна мета України.

6. Міжнародна соціальна політика та проблеми інвалідності в Україні.
7. Інститут президенства в Україні.
8. Індекс людського розвитку України.
9. Проблеми та перспективи культурної політики України.
10. Інформаційна політика Європейського Союзу щодо побудови інформаційного суспільства.
11. Інформаційні війни в Україні: історія, сучасність, перспективи.
12. Втрати України (певного регіону) від російської агресії.
13. Зобов'язання України в контексті сталого розвитку.
14. Євроінтеграційний курс України початку XXI ст.
15. Пріоритети співробітництва України з Євросоюзом на сучасному етапі.
16. Соціальне партнерство в системі соціально-трудових відносин України.
17. Сучасна мовна ситуація в Україні.
18. Мова в професійному вимірі: комунікативно-культурний аспект.
19. Реформа освіти та науки в Україні.
20. Релігія як цивілізаційний чинник політичного життя держав.
21. Гетерогенні ознаки локальних цивілізацій.
22. Україна і геополітичні пріоритети основних напрямів зовнішньополітичної діяльності: теоретичний аспект.
23. Зовнішньополітичні ініціативи України в ООН.
24. Місце України у глобалізації світової економіки.

Індивідуальна навчально-дослідна робота (навчальний проєкт)

Індивідуальна навчально-дослідна робота (ІНДР) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності здобувача освіти, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена наукова робота, у даному разі публікація власної статті у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних та практичних занять та охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

підготовка есе та виступ на студентській конференції (охоплює весь зміст навчального курсу) – 20 балів.

Критерії оцінювання ІНДЗ (есе)

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, відповідність змісту темі есе	5 балів
2.	Лаконічність, аргументованість, переконливість	3 бал
3.	Оригінальність	5 балів
4.	Аналіз проблеми, суб'єктивна авторська позиція (розкриття проблеми та авторського світогляду особистості)	4 бали
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення роботи	3 бали
Разом		20 балів

Оцінка за ІНДЗ: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
16 – 20 та більше	відмінно	5	A	відмінно
8 – 15	добре	4	BC	добре
3 – 7	задовільно	3	DE	задовільно
0 – 2	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного виконання

9. Методи навчання

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

- *словесні*: лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари (відеосемінар), пояснення, розповідь, бесіда, дебати (круглий стіл);
- *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація (відвідування видавництва);
- *практичні*: вирішення проблемних ситуацій, дослідницькі роботи, порівняльний аналіз.

2. За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. *За ступенем керування навчальною діяльністю:* під керівництвом викладача; самостійна робота здобувача освіти з книгою, Інтернетом; виконання індивідуальних завдань.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо); опори на життєвий досвід; стимулювання обов'язку і відповідальності в навчанні; SWOT-аналіз, метод «ПРЕС», різні інтерактивні вправи, групова робота.

Інклюзивні методи навчання

1. Методи розвитку світоглядної свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.
2. Метод організації діяльності та розвитку суспільної поведінки особистості: вправи, демонстрація, адаптаційні ситуації, приклад.
3. Методи мотивації та стимулювання: вимога, думка інших.
4. Метод самовиховання: самопізнання, само оцінювання, саморегуляція.
5. Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування, стимуляційні ділові ігри.
6. Спеціальні методи: патронат, супровід, медіація.

10. Методи контролю.

Система поточного і підсумкового контролю.

Форми й методи поточного контролю:

Форми поточного контролю	Методи поточного контролю
Контроль на семінарських заняттях	<ul style="list-style-type: none"> • Вибіркове усне опитування; • Фронтальне усне опитування; • Опитування за тестовими завданнями; • Письмова робота.
Контроль на лекції	<ul style="list-style-type: none"> • Вибіркове експрес-опитування; • Наявність конспектів та якість їх ведення

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Характеристики геополітичного становища держави.
2. Світові цивілізації.
3. Місце та роль України в сучасному геополітичному просторі.
4. Геополітична доктрина України.
5. Україна в системі сучасних міжнародних відносин.
6. Глобальні чинники змін у системі міжнародних відносин сучасності.

7. Сучасні міжнародні організації.
8. Основні фактори, що визначають позицію України в системі сучасних міжнародних відносин та міжнародний статус України.
9. Стратегічна мета України – інтеграція до європейських та євроатлантичних структур.
10. Інформаційна безпека України.
11. Інформаційні війни в Україні: історія, сучасність, перспективи.
12. Інформаційна політика країн світу, ЄС.
13. Головні аспекти соціального розвитку XXI століття.
14. Глобальні проблеми сучасного світу та шляхи їх вирішення.
15. Сімнадцять цілей сталого розвитку суспільства.
16. Україна і Європейський Союз.
17. Євроінтеграційний курс України: історія питання. Позитиви інтеграції України в ЄС для України та Євросоюзу.
18. Культурна політика України в контексті світового культурного розвитку.
19. Розвиток світової культури в контексті глобалістики.
20. Реформування української освіти в умовах світових викликів.
21. Проблеми та перспективи культурної політики України.
22. Культурна політика в Україні: напрямки, принципи, шляхи реалізації.
23. Соціальне партнерство в системі соціально-трудова відносин України: особливості формування та перспективи розвитку.
24. Мовна політика України в загальноцивілізаційному та національному вимірах.
25. Сучасна мовна ситуація в Україні.
26. Визначення статусу української мови як єдиної державної та як стабілізаційного чинника зміцнення єдності суспільства, ідентифікації громадян в єдиний український народ.
27. Мова в професійному вимірі: комунікативно-культурний аспект.
28. Реформування науки та освіти в Україні в контексті світових викликів.
29. Основні цілі реформування освіти.
30. Релігійна карта України.
31. Регіональні вектори сталого розвитку (на прикладі рідного краю).
32. Висвітліть зміст понять «Україна» та «світ».
33. Визначте основні причини та етапи впливу українців за кордон.
34. Назвіть основні пріоритети зовнішньої політики незалежної України за «Декларацією про державний суверенітет України» та Законом України 1993 року «Основні напрями зовнішньої політики України».
35. Охарактеризуйте сучасний стан міжнародного визнання України.
36. Охарактеризуйте участь України в діяльності міжнародних організацій.
37. Доведіть, що європейський напрям зовнішньої політики України є пріоритетним.
38. Назвіть основні вимоги ЄС до України.
39. Обґрунтуйте основні причини курсу України на розширення

співробітництва з НАТО.

40. Охарактеризуйте принципи сучасних міжнародних відносин.
41. Охарактеризуйте місце українського православ'я у світі.
42. Поясніть зміст сучасних трансформаційних процесів в Україні.
43. Поясніть проблеми сучасної української науки, охарактеризуйте напрями діяльності НАН України.
44. Розкрийте зміст етнічних процесів у незалежній Україні.
45. Поясніть тенденції державотворчого процесу в незалежній Україні.
46. Розкрийте шляхи розвитку багатопартійної системи в незалежній Україні.
47. Розкрийте стан розвитку громадянського суспільства в Україні.
48. Роль мови у формуванні українського етносу.
49. Національні символи України.
50. Українська національна ідея як фактор самовизначення.
51. Православ'я як домінуюча ознака української культурно-цивілізаційної ідентифікації.
52. Державотворення в Україні: основні етапи.
53. Роль Парламенту України в євроінтеграційному процесі.
54. Кроки України на шляху запровадження європейських стандартів у галузі прав і свобод людини.
55. Основні напрями співробітництва України та ЄС.
56. Національно-визвольний героїзм як фундамент для утвердження української нації.
57. Інтелектуальна міграція з України та її основні тенденції.
58. Міжнародна співпраця України у справі охорони культурної спадщини на сучасному етапі.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Значення оцінки ECTS	Оцінка за національною шкалою	
			для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	відмінно	зараховано
82-89	B	дуже добре	добре	
74-81	C	добре		
64-73	D	задовільно	задовільно	
60-63	E	достатньо		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним	незадовільно з обов'язковим повторним	не зараховано з обов'язковим повторним

		курсом	вивченням дисципліни	вивченням дисципліни
--	--	--------	-------------------------	-------------------------

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text>.
3. Закон України «Про інформацію». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
4. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text>.
5. Закон України «Про Національну програму інформатизації». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80#Text>.
6. Проект Закону України від 07.08.2018 № 9015 (Одержаний ВР України) «Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року». Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A?an=4572>.
7. Стратегія сталого розвитку «України – 2020» : Указ Президента України від 12.10.2015 № 5/2015. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
8. Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.

Підручники та навчальні посібники:

1. Алексеєнко І.В. Глобальні проблеми міжнародних відносин та світової політики: безпековий вимір : підруч. [для слухачів (студентів і курсантів), викладачів, аспірантів, держ. службовців – усіх, кого цікавлять безпекові аспекти міжнар. політ.-прав. процесів доби глобалізації] / Ірина Алексеєнко, Артем Курас, Артур Маргулов ; за заг. ред. Ірини Алексеєнко ; М-во внутр. справ України, Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро : ДДУВС, 2021. 163 с.
2. Глобальні проблеми сучасності : підручник / [В. С. Бакіров та ін.] ; за ред. В. С. Бакірова (голова) [та ін.] ; М-во освіти і науки України, Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2020. 631 с.
3. Україна в контексті історичного розвитку Європи: підручник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей / С. Ю. Боева, В. Ю. Бузань, А. А. Кізлова та ін. За редакцією д.і.н., проф. С. О. Костилюєвої. К. : Арт Економі, 2021. 304 с.
4. Україна в контексті розвитку сучасної світової цивілізації : навчально-

методичний посібник / Укл. А. Ю. Чабан. Черкаси : Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, 2017. 92 с.

5. Україна у світовій політиці : конспект лекцій / укладачі: С. М. Король, М. С. Назаров, В. О. Дементов. Суми : Сумський державний університет, 2018. 140 с.

Наукова література:

1. Алексієвець Л. Трансформація відносин України та НАТО в 1991-2019 рр.: історичний аспект. УІЖ. 2020. №1. С. 126–142. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2020_1_10.

2. Бжезинский З. Велика шахівниця. / З. Бжезинський. К. : Основи, 2009. 242 с.

3. Вайер А.М. Місце політичних рішень в процесі розвитку сучасної України / А. М. Вайер // Актуальні проблеми політики. Вип. 63. 2019. С. 194-205. Режим доступу: <http://app.nuoua.od.ua/63-2019>.

4. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах / Семюел Гантінгтон ; з передмовою Френсіса Фукуями ; пер. з англ. Тарас Цимбал. Київ : Наш формат, 2020. 441 с.

5. Герасіна Л.М., Требін М.П. «Злами світосистеми»: глобальні зрушення та гібридні виклики. Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2020. № 4 (47). С. 72–93.

6. Гірман А.П. Міжнародні відносини та світова політика: імперативи сучасності // Регіональні студії. 2020. № 21. С. 34-39. Режим доступу: <http://www.regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/21/7.pdf>.

7. Енциклопедія історії України. Том Україна – українці. Книга 2. Київ: Наукова думка, 2019. 904 с.

8. Зміни політичних режимів і перспективи зміцнення демократії в Україні : монографія / авт. кол.: Г. І. Зеленько (керівник, наук. ред.), Т. А. Бевз, С. Г. Брехаря, М. С. Кармазіна, В. О. Ковалевський, О. Ю. Кондратенко, Н. В. Кононенко, Т. М. Ляшенко, О. М. Майборода, Ю. Ж. Шайгородський. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 416 с.

9. Ієрархія цінностей населення Сходу та Півдня України: етнополітичний аспект в умовах російської агресії : монографія / авт. кол.: В. А. Войналович (керівник, наук. ред.), В. Є. Єленський, О. Я. Калакура, В. О. Котигоренко, В. М. Кулик, Ю. О. Ніколаєць, Ю. М. Поліщук, М. Ю. Рябчук. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 344 с.

10. Кондратенко О.Ю. Україна у світових рейтингах демократії : монографія. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 176 с.

11. Кризи політичного розвитку в Україні: причини, зміст і способи нівелювання : монографія / авт. кол.: Г. І. Зеленько (керівник, наук. ред.), Р. В. Балабан, С. Г. Брехаря, Л. Л. Кияниця, О. Ю. Кондратенко, Н. В. Кононенко, Т. М. Ляшенко. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 352 с.

12. Національна стійкість України та національна безпека. Аналітична

записка / за ред. О. М. Майбороди. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 40 с.

13. Національні меншини України в політичних процесах ХХ – ХХІ століть: стан і проблеми дослідження / авт. кол.: В. О. Котигоренко (керівник), О. Я. Калакура, Л. Л. Ковач, В. В. Коцур, Н. І. Кочан, О. О. Ляшенко, Ю. О. Ніколаєць, В. В. Новородовський, М. І. Панчук. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 624 с.

14. Нове покоління українського політикуму в умовах війни та повоєнних суспільних трансформацій : матеріали круглого столу (Київ, 15 листопада 2022 р.) / За наук. ред. Ю. Ж. Шайгородського, С. Л. Чуніхіної ; Національна академія наук України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ : Талком, 2022. 36 с.

15. Окупаційні практики та злочини проти людяності кремлівської диктатури як загроза засадам сучасної європейської цивілізації / Василь Черленяк, Наталія Радченко, Іван Черленяк //: Геополітика України: історія і сучасність, № 2 (29), 2022. Режим доступу: <http://geopolitics-of-ukraine.uzhnu.edu.ua/article/view/271550>.

16. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми : монографія. Вид. 2-ге, доп. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 704 с. Авторський колектив: О. М. Майборода (керівник авторського колективу), Т. А. Бевз, В. А. Войналович, М. В. Горбатюк, Г. І. Зеленько, О. Я. Калакура, М. С. Кармазіна, О. Ю. Кондратенко, В. В. Коцур, Л. О. Кочубей, О. О. Ляшенко, Ю. О. Ніколаєць, В. В. Новородовський, О. О. Рафальський, М. Ю. Рябчук, З. Ф. Самчук, Ю. Ж. Шайгородський, Ю. І. Шаповал.

17. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 704 с.

18. Суб'єктність України в сучасному світі: оцінки, стратегії, прогнози. Аналітична доповідь. / за ред. О. М. Майбороди. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 88 с.

19. Суспільно-політичні та історичні аспекти розвитку сучасної єврейської громади України: європейський контекст : монографія. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 376 с. Авторський колектив: А. Ю. Подольський (керівник), М. М. Гон, П. О. Журавель, Н. С. Івчик, О. В. Козерод, Ф. Л. Левітас, К. В. Попова, Ш. Ш. Рамазанов, М. І. Тяглий, І. В. Туров.

20. Сучасний політичний дискурс з проблеми багатополюсної реструктуризації сучасного світу : монографія / авторський колектив: З. Самчук, В. Левкулич, Ю. Шаповал, О. Чорний, В. Ковалевський; за заг. ред. З. Самчука. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 400 с.

21. Тоффлер Е. Нова парадигма влади : Знання, багатство й сила / Пер. з англ. Н.Бордукової. [К.] : Акта, [2003]. 685 с.

22. Тоффлер Е. Третя хвиля / Е. Тоффлер ; [Пер. з англ. А.Євси ; За ред. В.

Шовкуна]. К. : Всесвіт, 2000. 475 с.

23. Україна в історії Європи ХІХ — початку ХХІ ст.: історичні нариси: монографія. За ред. чл.-кор. НАН України С.В. Віднянського. Київ : Інститут історії України НАН України, 2020. 814 с.

24. Україна і світ в умовах воєнних викликів / [І. В. Горобець та ін.] ; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка, Навч.-наук. ін-т історії, права та міжнар. відносин. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2023. 185 с.

25. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад : від промислової революції до глобалізації демократії / Френсіс Фукуяма ; пер. з англ. Тарас Цимбал і Роман Корнута. Київ : Наш формат, 2019. 607 с.

26. Цивілізаційна ідентичність українства: історія і сучасність / авт. кол.: О. Рафальський (керівник), Я. Калакура (науковий редактор), О. Калакура, М. Юрій. Київ : ППіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 512 с.

27. Цивілізаційна роль України у сучасному глобалізованому світі / Л. В. Чупрій, І. В. Богдановський, О. Г. Льовкіна // Регіональні студії. Ужгород, Видавничий дім «Гельветика». Вип. 24. 2021. С.170-175. Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/39538>.

Інформаційні ресурси

Інтернет-ресурси:

1. h
2. h
3. h
4. www.kmu.gov.ua – Офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
5. www.nbuv.gov.ua/ – Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського.
6. www.rada.gov.ua – Офіційний сайт Верховної Ради України.
7. <http://razumkov.org.ua> – Український центр економічних і політичних досліджень ім. Олександра Разумкова
8. <http://history.org.ua/uk> – Інститут історії НАНУ
9. <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?C21COM=F&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB>
10. <https://ipriend.gov.ua/> – Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України

m
a
.
k
i
e
v
.
u
a